

LÆS-LET UDGAVE AF

# KVINDEKONVENTIONEN

+ FORBYGGELSE OG BEKÆMPELSE AF  
VOLD MOD KVINDER OG VOLD I HJEMMET  
+ SAMTYKKELOVEN



INUIT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT SIUNNERSUISOQATIGIIT  
RÅDET FOR MENSKEKRETTIGHEDER

INSTITUT FOR  
MENNESKE  
RETTIGHEDER

INUIT PISINNAATITAAFFIINUT INSTITUTI



Kalaallit Nunaanni Naligiissitaanissamut Siunnersuisoqatigiit  
Council for Gender Equality in Greenland · Grønlands Ligestillingsråd

LÆS-LET UDGAVE AF

## KVINDEKONVENTIONEN

+ FORBYGGELSE OG BEKÆMPELSE AF VOLD MOD KVINDER  
OG VOLD I HJEMMET  
+ SAMTYKKELOVEN

Projektleder: Kristina M. Kristensen, Rådet for Menneskerettigheder  
Redaktion: Kristina M. Kristensen & Natuk Rosing Fleischer, Rådet for  
Menneskerettigheder  
Juridisk sparring: Nina Theodora Vester-Andersen, Institut for  
Menneskerettigheder  
Medudgiver: Ligestillingsrådet i Grønland

Grafisk design: Sacha Malinský  
Tilrettelægning: Hedda Bank  
Forsidefoto: Aningaaq R. Carlsen, Visit Greenland  
Tryk: Nuuk Offset Aps

ISBN: 978-87-973972-4-4  
e-ISBN: 978-87-973972-6-8

© 2024 Rådet for Menneskerettigheder & Institut for Menneskerettigheder.

Denne publikation eller dele af den må reproduceres til ikke-kommerciel brug med tydelig angivelse af kilden.

Vi tilstræber, at vores udgivelser bliver så tilgængelige som muligt. Vi bruger for eksempel store typer, korte linjer, få orddelinger, løs bagkant og stærke kontraster.

**KEND DINE  
RETTIGHEDER**



Kaloollit Nunaanni Naaligiisiltoomissamut Siunnersuisoqatigut  
Council for Gender Equality in Greenland - Grønlands Ligestillingsråd



INUIT PISINNAATITAAFFI PILLUGIT SIUNNERSUISOQATIGIT  
RÅDET FOR MENNESKERETTIGHEDER



INUIT PISINNAATITAAFFIINUT INSTITUTI

FINANSIERET AF NORDATLANTPULJEN

---

# INDHOLD

<b>1</b>	<b>OM MENNESKERETTIGHEDER OG KVINDEKONVENTIONEN</b>	<b>4</b>
	Kvindekonventionen CEDAW	5
	Statens Forpligtelser	6
	Væsentlig lighed	7
	Forbud mod diskrimination	8
<b>2</b>	<b>EUROPARÅDETS KONVENTION OM FOREBYGGELSE OG BEKÆMPELSE AF VOLD MOD KVINDER OG VOLD I HJEMMET</b>	<b>12</b>
	Formål	13
	Konventionens nyskabende indhold	14
	En holdningsændring hos befolkningen	15
	Hvem holder øje med Istanbulkonventionen?	16
<b>3</b>	<b>SAMTYKKELOVEN</b>	<b>17</b>
<b>4</b>	<b>REFLEKSIONSSPØRGSMÅL</b>	<b>20</b>
<b>5</b>	<b>NOTER</b>	<b>21</b>

---

# 1

## OM MENNESKERETTIGHEDER OG KVINDEKONVENTIONEN

Alle personer har menneskerettigheder. Uanset køn.

I 1948 vedtog 48 FN-medlemslande FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder. Erklæringens formål er at sikre fokus på grundlæggende rettigheder for alle mennesker og bygger på en vision om, at alle mennesker er født frie og lige.<sup>1</sup>

Kvindekongventionen er bygget op omkring tre principper:

- 1) Væsentlig lighed
- 2) Forbud mod diskrimination
- 3) Statens forpligtelser

---

Overgrebene, der blev begået under Anden Verdenskrig, viste, at der var behov for en beskyttelse af borgere mod overgreb begået af deres egen stat. Det var dermed fokuset på det enkelte menneskes værdi og behov for beskyttelse, som førte til vedtagelsen af erklæringen.

Anden artikel i verdenserklæringen lyder:

*“Enhver har krav på alle de rettigheder og friheder, som nævnes i denne erklæring, uden forskelsbehandling af nogen art, f.eks. på grund af race, farve, køn, sprog, religion, politisk eller anden anskuelse, national eller social oprindelse, formueforhold, fødsel eller anden samfundsmæssig stilling.”<sup>1</sup>*

Men selvom erklæringen dikterede, at alle personer har lige ret til menneskerettighederne på tværs af blandt andet køn, foregik der på verdensplan fortsat omfattende diskrimination imod kvinder.

Derfor måtte der gøres noget ekstraordinært for at sikre, at FN-medlemslandene forpligtede sig til at bekæmpe diskrimination mod kvinder og sikre lige muligheder for kvinder i samfundet. På den måde blev FN's Konvention om Afskaffelse af Alle Former for Diskrimination Imod Kvinder til - i daglig tale Kvindekonventionen<sup>2</sup>.

Der gik meget arbejde forud for Kvindekonventionen. FN's Kvindekommission (Commission on the Status of Women, CSW) blev allerede dannet i 1946, og i årene frem til etableringen af Kvindekonventionen arbejdede kommissionen for ligestilling og kvinders rettigheder<sup>3</sup>.

### **KVINDEKONVENTIONEN CEDAW**

Kvindekonventionen opstiller rettigheder om ligestilling for kvinder på en række områder, herunder politisk, økonomisk, socialt og kulturelt. Den blev etableret den 18. december 1979 og trådte i kraft den 3. september 1981. Den 7. april 1983 tiltrådte Folketinget i Danmark konventionen. Det skete uden territorielt forbehold for Grønland, hvilket betyder, at aftalen dermed også blev gældende for Grønland. Forkortelsen "CEDAW" henviser til Kvindekonventionens engelske betegnelse og står for Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women.

Mere end 180 lande har i dag tiltrådt Kvindekonventionen. De lande, der tilslutter sig en konvention, forpligter sig til at respektere, beskytte, fremme og opfylde de rettigheder, som er beskrevet i konventionen i deres eget land. Kvindekonventionen er dog en af de konventioner med flest reservationer - det vil sige, at nogle lande forbeholder sig retten til ikke at overholde visse dele af aftalen og derfor ikke forpligter sig til at efterleve hele konventionen. Grønland tiltrådte konventionen i sin helhed.

Rettighederne er med andre ord defineret ud fra, at der skal opnås betydelig lighed mellem kønnene, at forskelsbehandling imellem kønnene skal elimineres og at staterne forpligter sig til at arbejde for dette. Hele Kvindekonventionen med beskrivelser af rettigheder og kontrolmekanismer er nedskrevet i 30 såkaldte artikler. I denne udgivelse gennemgås rettighederne ikke artikel for artikel, men i stedet

---

forklares de tre principper med nogle af de artikler, som relaterer sig til emnerne. Vi starter med at forklare statens forpligtelser.

## **STATENS FORPLIGTELSE**

Når man taler om en menneskerettighedskonvention og de rettigheder, der fremgår i konventionen, er det staten, som har ansvaret for at efterleve dem. Derfor kan man sige, at statens forpligtelser angår alle konventionens artikler. Internationale konventioner har ikke en bestemt formel for, hvordan de skal gennemføres på det nationale niveau, men staten skal gennemføre al passende lovgivning og mulige forholdsregler for at efterleve rettighederne i en konvention. Det kan sagtens se meget forskelligt ud i forskellige medlemslande.

Artiklerne forklarer altså, hvordan de grønlandske myndigheder Naalakkersuisut og Inatsisartut skal arbejde for ligestilling og bortskaffelsen af forskelsbehandling mellem kønnene.

I Kvindekonventionens artikel 2 beskrives det, at når man som land er tiltrådt konventionen, har man sagt ja til at fordømme alle former for diskrimination imod kvinder og til at føre en politik, der har til mål at afskaffe diskrimination imod kvinder<sup>4</sup>. Det kan myndighederne for eksempel gøre ved:

- At sikre ligestilling mellem kvinder og mænd i lovgivningen.
- At lade være med at deltage i nogen handling eller praksis, der er diskriminerende imod kvinder og at sikre, at andre myndigheder og offentlige institutioner også overholder dette.
- At afskaffe love, bestemmelser, skikke og praksis, der fører til diskrimination imod kvinder.

I konventionen beskrives der også, hvordan myndighederne skal arbejde med helt specifikke områder. For eksempel står der i konventionens artikel 6, at staten skal forhindre handel med kvinder og udnyttelse af kvinder ved prostitution, hvilket typisk gøres gennem lovgivning. Der står også i konventionen, at de grønlandske myndigheder skal sikre lige uddannelsesmuligheder og gøre, hvad de kan for at afskaffe diskrimination imod kvinder på uddannelsesområdet.

For at holde øje med, om medlemslandene overholder Kvindekonventionen eksisterer FN's Kvindekomité. Komitéen undersøger og evaluerer landenes indsats hvert fjerde år til en såkaldt eksamination. Her fremlægger landene, hvordan rettighederne i Kvindekonventionen overholdes, og andre aktører har også mulighed for at komme med deres syn på sagen – det kan blandt andet være rettighedsinstitutioner og nationale NGO'er, som kommenterer på landenes overholdelse. Herefter kommer FN's Kvindekomité med en række anbefalinger til, hvordan staten kan forbedre kvinders rettigheder.

---

Derudover er der også nogle nationale aktører, som beskæftiger sig med kvinders rettigheder og holder øje med rettighederne her i Grønland. Nali - Ligestillingsrådet (Kalaallit Nunaanni Naligiissitaanissamut Siunnersuisoqatigiit), har til opgave at fremme ligestilling mellem mænd og kvinder i det grønlandske samfund.

Det gør de blandt andet ved at:

- Overvåge implementeringen af Inatsisartutlov nr. 3 af 29. november 2013 om ligestilling af mænd og kvinder.
- Iværksætte informationsaktiviteter og starte debatter om ligestilling.
- Virke som rådgivende organ for både den offentlige forvaltning, private virksomheder og individer i samfundet.
- Udarbejde idéer og forslag til myndigheder om emner indenfor ligestilling.
- Arbejde for lige løn og andre kønsdiskriminerende problemområder på arbejdsmarkedet.

### **VÆSENTLIG LIGHED**

For at opnå væsentlig lighed mellem kønnene skal diskrimination mod kvinder afskaffes. Artikel 1 i Kvindekonventionen definerer, hvad der menes med diskrimination mod kvinder:

*”Med ”diskrimination imod kvinder” menes der enhver form for skelnen mellem køn, der har til formål at tilsidesætte princippet om, at kvinder skal kunne nyde og udøve menneskerettigheder på politiske, økonomiske, sociale, kulturelle, civile og andre områder på lige fod med mænd.”*

Princippet om ligebehandling er et fundamentalt menneskeretligt princip. Det betyder helt enkelt, at alle mennesker skal kunne nyde deres menneskerettigheder ligeligt.

Under ligestillingsprincippet ligger der mange forskellige områder, der skal arbejdes med, før princippet kan efterleves. Naalakkersuisut og Inatsisartut skal blandt andet:

- Gøre, hvad de kan for at afskaffe fordomme, sædvaner og adfærd, der er med til at fastholde opfattelsen af fastlåste kønsroller eller af at ét køn er mere eller mindre værd end et andet.
- Sikre, at der i den nationale undervisning er en forståelse af, at moderskab er en nødvendig funktion i samfundet. Og en anerkendelse af mænds og kvinders fælles ansvar for deres børns opdragelse og udvikling.
- Afskaffe fastlåste opfattelser af kønsroller i undervisningen i uddannelsesinstitutioner, blandt andet ved at gennemgå lærebøger.

---

Når man taler om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder er der også nogle fokuspunkter i konventionen i forhold til kvinder og ligheden mellem kønnene.

Herunder nævnes en række eksempler.

- På grundlag af ligestilling mellem kønnene skal Naalakkersuisut sikre kvinder retten til at arbejde og retten til ligeløn og lige betaling for lige arbejde.
- Retten til at arbejde betyder for eksempel, at selvstyret skal arbejde for at forbyde afskedigelse på grund af graviditet eller barselsorlov – netop for at beskytte kvinders ret til arbejde og for at forhindre diskrimination af kvinder på grund af moderskab. Kvinder har desuden ret til særlig beskyttelse, hvis de er gravide og udfører et arbejde, der beviseligt er skadeligt for dem.
- Retten til sundhed dikterer, at alle har ret til lige adgang til lægebehandling og sundhedspleje. Det betyder at sundhedsvæsenet skal være tilgængeligt og lige for alle uanset køn, og kvinder må ikke diskrimineres på sundhedsområdet.
- Kvinder skal sikres samme adgang til optagelse af kredit til banklån og sociale ydelser. Der skal altså ikke være forskel på den kredit til et lån eller de sociale ydelser, man kan få, uanset køn.
- Kvinders deltagelse i aktiviteter indenfor kulturliv og sport hører også til under kategorien økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder og betyder, at alle køn også skal ligestilles på kulturområdet, og at kvinder ikke må udelukkes fra kulturelle aktiviteter.
- I Kvindekonventionen er det også beskrevet, at kvinder, som bor i landområder, skal beskyttes af staten mod diskrimination og sikres retten til at deltage i planer for det område, de bor i.  
Staten har ligeledes et særligt ansvar for at sikre passende levevilkår overfor disse kvinder. Herunder gælder levevilkår indenfor bolig, sanitære forhold, elektricitets- og vandforsyning, transport og kommunikation. Som nævnt er der ikke en bestemt måde at gøre dette på, men Naalakkersuisut og Inatsisartut skal efterleve rettigheden så effektivt som muligt.

## **FORBUD MOD DISKRIMINATION**

Princippet om forbud mod diskrimination er også et gennemgående tema i kvindekonventionen. Konventionen forklarer blandt andet princippet således:

*"[...] de stater, der deltager i de internationale menneskerettighedskonventioner, har pligt til at sikre mænd og kvinder lige ret til at nyde alle økonomiske, sociale, kulturelle, borgerlige og politiske rettigheder,"<sup>5</sup>*

Det betyder, at hvis en stat tiltræder Kvindekonventionen i sin helhed, bekræfter den, at diskrimination ikke må finde sted, og at alle mennesker er født lige og frie og har samme krav på rettigheder uden forskelsbehandling af nogen art<sup>6</sup>.



Ved at stille kvinder og mænd lige og ved at afskaffe diskrimination af kvinder skal Naalakkersuisut sikre kvinder samme adgang til f.eks. sociale ydelser, optagelse af kredit til banklån og deltagelse i aktiviteter indenfor kulturliv og sport.



---

For at opnå princippet om forbud mod diskrimination har Naalakkersuisut og Inatsisartut forpligtet sig til at arbejde på en række områder. Det er vigtigt, at myndighederne sikrer såkaldte borgerlige retsforhold, når vi taler om forbud mod diskrimination.

Det betyder blandt andet, at myndighederne skal sikre:

- At kvinder og mænd stilles lige for loven.
- At kvinder har ligestillet i forhold til indgåelse af aftaler og rådighed over ejendom.
- At kvinder behandles på lige fod med mænd på alle stadier ved domstolene.
- At alle juridiske eller personlige dokumenter, som har til formål at indskrænke kvinders juridiske handleevne, anses for ugyldige.
- At mænd og kvinder har samme rettigheder i forhold til personers ret til at færdes frit og til frit at vælge bopæl og bolig.

Derudover er der også andre vigtige områder i Kvindekonventionen, som hører til de borgerlige og politiske rettigheder, og som de grønlandske myndigheder skal arbejde for, herunder:

- Afskaffelse af diskrimination imod kvinder indenfor det politiske og offentlige liv.
- Sikring af retten til, at kvinder på lige fod med mænd kan:
  - Være valgbare ved alle former for offentlige valg og folkeafstemninger.
  - Kunne stemme ved alle former for offentlige valg og folkeafstemninger.
  - Være med til at udforme og gennemføre regeringens politik.
  - Bestride alle former for offentlige stillinger og poster på alle niveauer.
  - Deltage i NGO'er og i offentlige og politiske foreninger, virksomheder og lignende.
- Sikring af, at kvinder kan repræsentere Naalakkersuisut på internationalt plan og deltage i internationale organisationers arbejde på lige fod med mænd og uden at blive diskrimineret.
- Afskaffelse af diskrimination imod kvinder og sikring af samme rettigheder som mænd på arbejdsmarkedet.
- Imødekommen af kvinders rettigheder til at kunne erhverve sig, ændre eller bevare deres statsborgerskab på lige fod med mænd.
- Sikring af, at en kvindes statsborgerskab ikke må kunne påvirkes af indgåelse af ægteskab eller en eventuel ændring af ægtemandens ændrede statsborgerskab.
- Sikring af, at kønnene har lige rettigheder, når det kommer til forældremyndighed, værgemål og adoption af børn.

---

Naalakkersuisut og Inatsiartut skal også sikre, at der ikke er nogen forskelsbehandling mellem kønnenes rettigheder i familie og ægteskab. Det kan man gøre ved at sikre, at kønnene har:

- Samme ret til at indgå ægteskab.
- Samme ret til frit at vælge ægtefælle og til kun at indgå ægteskab, hvis de vil.
- Samme rettigheder og ansvar under ægteskabet og ved dets opløsning.
- Samme rettigheder og ansvar som forældre. Det vigtigste er altid børnenes tarv.
- Samme rettigheder til at bestemme antallet af deres børn og intervallerne mellem dem. Og samme til ret til at få adgang til oplysning, undervisning og midler, der gør dem i stand til at udøve disse rettigheder, for eksempel i forhold til prævention.
- Samme personlige rettigheder som ægtemand og hustru, herunder retten til at vælge efternavn, erhverv og arbejde.
- Samme rettigheder for begge ægtefæller med hensyn til ejendomsret og rådighed over ejendom.

# 2

## EUROPARÅDETS KONVENTION OM FOREBYGGELSE OG BEKÆMPELSE AF VOLD MOD KVINDER OG VOLD I HJEMMET

FN anslår, at kønsbaseret vold er en af de hyppigste menneskerettighedskrænkelser globalt set. Kønsbaseret vold kan defineres som "vold, der udøves mod en kvinde på grund af hendes køn, eller vold som rammer kvinder i uforholdsmæssig grad."



---

Når man taler om ligestilling og kvinders rettigheder er Europarådets Konvention om Forebyggelse og Bekæmpelse af Vold mod Kvinder og Vold i Hjemmet også vigtig. I daglig tale kalder man konventionen for Istanbulkonventionen, fordi den blev etableret i Istanbul den 11. maj 2011. I 2022 besluttede et enigt Inatsisartut, at Grønland skulle tiltræde Istanbulkonventionen, og den blev gældende for Grønland. Ligesom med Kvindekonventionen er det også staten, altså de grønlandske myndigheder, som har ansvaret for, at konventionen efterleves.

## FORMÅL

Konventions formål er at forebygge og bekæmpe vold mod kvinder og vold i hjemmet og få indført nultolerance over for denne form for vold. Der er fem punkter, som forklarer formålet nærmere i konventionen, nemlig:

- at beskytte kvinder mod alle former for vold, og at forebygge, retsforfølge og udrydde vold mod kvinder og vold i hjemmet.
- at bidrage til udryddelsen af alle former for diskrimination af kvinder og at fremme reel ligestilling mellemkønnene, og herunder at hjælpe kvinder til selvstændiggørelse.
- at skabe en omfattende ramme, politikker og foranstaltninger der beskytter og hjælper alle ofre for vold mod kvinder og vold i hjemmet.
- at fremme internationalt samarbejde med henblik på at udrydde vold mod kvinder og vold i hjemmet.
- at yde støtte og bistand til organisationer og retshåndhævelsesorganer med henblik på etablering af et effektivt samarbejde, således der kan laves en integreret indsats for at udrydde vold mod kvinder og vold i hjemmet<sup>7</sup>.

FN anslår, at kønsbaseret vold er en af de hyppigste menneskerettighedskrænkelser globalt set<sup>8</sup>. Kønsbaseret vold kan defineres som "vold, der udøves mod en kvinde på grund af hendes køn, eller vold som rammer kvinder i uforholdsmæssig grad. De former for vold, som særligt rammer kvinder, er partnervold, voldtægt, stalking, seksuel chikane, pigeomskæring, tvangsægteskaber og æresrelateret vold og kontrol".<sup>9</sup>

Istanbulkonventionen er et vigtigt værktøj i kampen mod denne form for vold, fordi Istanbulkonventionen forpligter, de lande, som tilslutter sig konventionen, til at:

- Straffe kønsbaseret vold.
- Uddanne fagpersonale, som arbejder med voldsramte.
- Indsamle af data om kønsbaseret vold.
- Hjælpe og beskytte ofre. Konventionen nævner specifikt forpligtelsen til at oprette og finansiere krisecentre for kvinder.

---

Konventionen dækker alle kvinder og piger uanset baggrund, alder, race, religion, social oprindelse, indvandrerstatus eller seksuel orientering. Men de stater, som har tilsluttet sig konventionen, opfordres også til at lade konventionen gælde for andre grupper af ofre for vold i hjemmet, som for eksempel personer med handicap, mænd, børn og ældre.

### **KONVENTIONENS NYSKABENDE INDHOLD**

I konventionen forstås vold ikke kun som fysisk vold, men for eksempel også som psykisk, seksuel og økonomisk vold. Konventionen definerer vold således:

*"I denne konvention skal udtrykket "vold mod kvinder" forstås som en overtrædelse af menneskerettighederne og en form for diskrimination af kvinder, og det omfatter alle former for kønsbetinget vold som medfører, eller som sandsynligvis medfører, fysisk, seksuel, psykisk eller økonomisk overlast eller lidelse for kvinder, herunder trusler om sådanne handlinger, tvang eller vilkårlig frihedsberøvelse, hvad enten dette sker i den offentlige eller den private sfære."<sup>10</sup>*

**Fysisk vold kan defineres som en fysisk handling, der krænker en anden persons integritet, og som kan skræmme, smerte eller skade personen. Fysisk vold forårsager umiddelbar fysisk smerte. Det kan være slag, skub, spark, blive kastet ind i en væg eller ned af en trappe, kvælningsforsøg, knivstik eller vold med våben.**

**Seksuel vold betyder at være tvungen til seksuelle handlinger, som offeret ikke ønsker eller ikke har lyst til. Voldtægt er en form for seksuel vold, og udgør en af de mest alvorlige personfarlige forbrydelser. Det er også seksuel vold at blive tvunget til prostitution.**

**Psykisk vold er handler om kontrol og magt og om at få nogen til at gøre noget, de ikke vil, eller undlade at gøre noget vedkommende vil. Den psykiske vold er ikke altid umiddelbart synlig. Psykisk vold underminerer offerets tro på egne evner og egen kapacitet til at tage beslutninger, hvilket kan fastholde offeret i forholdet. Negativ social kontrol, stalking og digital vold er alle former for psykisk vold.**

**Økonomisk vold betyder, at en part tager magt og kontrol over en anden parts økonomi. Det kan betyde, at den ene part er nægtet adgang til penge, at vedkommende skal aflevere, de penge vedkommende selv tjener eller tigge og bede om penge til mad og lomme penge.**

---

Istanbulkonventionen gør en række handlinger strafbare og pålægger de lande, som har tiltrådt konventionen at gøre disse strafbare eller at sørge for, at de på anden måde medfører retlige sanktioner. Det betyder, at når Grønland har tiltrådt konventionen, har landet sagt ja til at indføre disse krænkelse i retssystemet som lovovertrædelser, så de kan straffes:

- Vold i hjemmet (fysisk, seksuel, psykisk eller økonomisk vold).
- Forfølgelse/stalking.
- Seksuel vold, herunder voldtægt.
- Seksuel chikane.
- Tvangsægteskab.
- Skamfering af de kvindelige kønsdele.
- Tvangsabort og tvangssterilisering.

Konventionen understreger, at vold mod kvinder og vold i hjemmet er ikke et privat anliggende. Det kan have særligt traumatiserende virkning på en familie, hvis overgreb mod en person sker af et familiemedlem eller en ægtefælle. Derfor beskriver konventionen i sin artikel 46 muligheden for at idømme en voldsudøver en hårdere straf i de tilfælde, hvor voldsofferet er voldtægters ægtefælle eller partner eller et andet familiemedlem.

Konventionen er også nyskabende på flere andre måder:

- Konventionen anser vold mod kvinder for at udgøre en overtrædelse af menneskerettighederne og en form for diskrimination.
- Konventionen er den første internationale aftale, som går ind i definitionen af 'køn'. Konventionen anerkender, at kvinder og mænd ikke kun er biologisk forskellige, men at køn også er en socialt konstrueret kategori. Og at denne kategori potentielt kan tildele kvinder og mænd særlige roller og adfærdsmønstre, som kan være med til at gøre vold mod kvinder acceptabelt.
- Konventionen opfordrer til mere samarbejde og inddragelse af alle relevante statslige instanser for at sikre, at vold mod kvinder og vold i hjemmet bekæmpes ved en koordineret indsats. Statslige instanser og NGO'er bør altså samarbejde om bekæmpelse af vold i hjemmet.

### **EN HOLDNINGSÆNDRING HOS BEFOLKNINGEN**

I forhold til ligestilling anerkender Istanbulkonventionen, at vold mod kvinder kan hænge sammen med ulighed og udøvelse af undertrykkende kønsroller, som gør vold mod kvinder acceptabelt. Derfor er et fokuspunkt i konventionen nultolerance overfor vold, og at der skal ske en holdningsændring hos den enkelte borger. Konventionens artikel 12 dikterer, at de stater, som tiltræder konventionen, skal:

*“fremme ændringer i de sociale og kulturelle adfærdsmønstre hos kvinder og mænd med henblik på at udrydde fordomme, sædvaner, traditioner og al anden praksis som bygger på forestillingen om kvinders underlegenhed eller stereotype roller for kvinder og mænd.”*

---

Det vil altså sige, at traditioner, fordomme og andre praksisser, der stiller kvinder under mænd eller er diskriminerende mod kvinder skal udryddes. Det skal blandt andet gøres ved: 1) at øge bevidstheden om de forskellige former for vold og deres konsekvenser for offeret, 2) ved at inkorporere ligestillingsproblematikken i den offentlige undervisning og 3) ved at samarbejde med NGO'er, medier og eventuelt private organisationer for at nå ud til alle borgere.

### **HVEM HOLDER ØJE MED ISTANBULKONVENTIONEN?**

Til at holde øje med, om Istanbulkonventionen bliver efterlevet i de lande, der har tilsluttet sig, er der en overvågningsmekanisme, som er todelt. Den består af et panel af uafhængige eksperter på området og af et politisk organ af officielle repræsentanter for de stater, som har tiltrådt konventionen.

Men nationale aktører som IPS - Rådet for Menneskerettigheder, og Nali - Ligestillingsrådet (Kalaallit Nunaanni Naligiissitaanissamut Siunnersuisoqatigiit), holder også øje med Istanbulkonventionens efterlevelse i Grønland. Faktisk taler nogle af Nali - Ligestillingsrådets arbejdsområder direkte sammen med Istanbulkonventionens arbejdsområder, nemlig at

- Udføre informationsarbejde med det formål at ændre de negative aspekter ved de traditionelle kønsroller.
- Samarbejde med øvrige offentlige institutioner og organisationer, der har til formål at modarbejde kønsrelateret vold.

Både Kvindekonventionen og Istanbulkonventionen og de overvågningsprocesser, som hører til dem, er vigtige værktøjer til at opnå reel forandring. I Grønland er et vigtigt eksempel på dette indførelsen af samtykkeloven.



# 3

## SAMTYKKELOVEN

Samtykke betyder, at man giver og får tilladelse til noget. Samtykke i sammenhæng med sex, handler om, at sex skal være frivilligt, baseret på tryghed og respekt, og at man deltager uden psykisk eller fysisk tvang. Samtykke er et fælles ansvar, og handler om at udtrykke at man er enige om noget. Man kan altid trække sit samtykke tilbage. Selvom man har givet samtykke til sex, er det altid okay at ændre mening undervejs, og man behøver ikke give en forklaring.

Alle har ret til at bestemme over egen krop og seksuelle grænser, og det er derfor også vigtigt, at man altid respekterer andres ret til seksuel selvbestemmelse.



---

Den samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse, i daglig tale kaldet samtykkeloven, blev en del af grønlandsk lovgivning på baggrund af anbefalinger fra FN's Kvindekomité og internationale menneskerettighedsstandarder, som blandt andet er beskrevet i Istanbulkonventionen.

I marts 2021 anbefalede FN's Komité for Afskaffelse af Alle Former for Diskrimination Imod Kvinder (som blev nævnt i forhold til overvågningen af efterlevelsen af Kvindekonventionen), at Grønland burde indføre en voldtægtsbestemmelse baseret på krav om samtykke. Den 1. juli 2023 trådte den samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse i kraft i Grønland.

Samtykkeloven kan siges at være et konkret resultat af Kvindekonventionen og Istanbulkonventionens virke i Grønland og demonstrerer menneskerettighedskonventionernes vigtighed og faktiske indvirkning på vores liv.

Før samtykkeloven var det sværere at dømmes for voldtægt, da voldtægtsbestemmelsen i den grønlandske kriminallov § 77 på det tidspunkt dikterede "For voldtægt dømmes den, som:

1. ved vold eller trussel om vold tiltvinger sig samleje eller andet seksuelt forhold
2. skaffer sig samleje eller anden kønslig omgang med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, eller
3. har samleje med eller andet seksuelt forhold til et barn under 12 år.

Stk. 2. Det samme gælder den, der, uden at forholdet falder ind under stk. 1, skaffer sig samleje eller andet seksuelt forhold ved ulovlig tvang, jf. § 91." <sup>11</sup>

Samtykkeloven har ændret disse formuleringer til:

"For voldtægt dømmes den, der har samleje eller andet seksuelt forhold med en person, som ikke har samtykket heri.

Stk. 2. For voldtægt dømmes den, der har samleje eller andet seksuelt forhold til et barn under 12 år.

Stk. 3. Ved fastsættelse af foranstaltning skal der lægges vægt på den særlige krænkelse, der er forbundet med lovovertrædelsen, når den er begået mod en person under 18 år."<sup>12</sup>

Samtykkeloven flytter fokus fra, om offeret har gjort nok modstand til fokus på, om begge parter har sikret sig, at samlejet var gensidigt. Det betyder, at definitionen af voldtægt ændres fra at være baseret på vold og tvang til at tage udgangspunkt i manglende samtykke.

Det stiller offeret for voldtægt bedre i mødet med retssystemet, fordi efterforskning og straffesager i højere grad fokuserer på samtykke og frivillighed end på modstand

---


fra offeret. Ifølge Amnesty International "fryser" mange ofre for voldtægt eller voldtægtsforsøg i situationen og siger ikke aktivt fra eller kæmper imod, og samtykkeloven er derfor et vigtigt redskab til at fastslå, at der på trods af eventuel manglende modstand er tale om voldtægt.<sup>13</sup>

Den øgede opmærksomhed omkring samtykke kan også føre til, at flere ofre for voldtægt anmelder gerningspersonen til politiet - fordi det nu er mere klart, at der er tale om voldtægt, hvis der ikke er samtykke.

Bestemmelsen styrker også retten til seksuel selvbestemmelse og retten til at bestemme over sin egen krop, da den slår fast, at et samleje altid skal være gensidigt. Det betyder, at man skal give samtykke og modtage samtykke for at få tilladelse til seksuelle handlinger.

Samtykke betyder, at man giver og får tilladelse til noget. Samtykke i sammenhæng med sex, handler om, at sex skal være frivilligt, baseret på tryghed og respekt, og at man deltager uden psykisk eller fysisk tvang. Samtykke er et fælles ansvar, og handler om at udtrykke at man er enige om noget. Man kan altid trække sit samtykke tilbage. Selvom man har givet samtykke til sex, er det altid okay at ændre mening undervejs, og man behøver ikke give en forklaring.

Alle har ret til at bestemme over egen krop og seksuelle grænser, og det er derfor også vigtigt, at man altid respekterer andres ret til seksuel selvbestemmelse.



**"Den 1. juli 2023 træder samtykkeloven i kraft. Herefter vil samleje eller andet seksuelt forhold med en person, som ikke samtykker heri, være voldtægt. Voldtægt handler ikke om tvang eller pligt til at sige fra. Tværtimod handler det om, hvorvidt parterne af egen fri vilje samtykker i en seksuel aktivitet. Begge parter skal samtykke, og samtykket skal foreligge under hele samlejet eller det andet seksuelle forhold. Ellers er det voldtægt - og det gælder også i parforhold."**  
Gutti Harryson, anklager hos Grønlands Politi

---

# 3

## REFLEKSIONSSPØRGSMÅL

De nedenstående spørgsmål stammer fra IPS' dialogkort og kan bruges til at reflektere over denne udgivelses indhold.

1. Hvilke udfordringer står de forskellige køn overfor i samfundet?
2. Hvordan kan seksuelt samtykke sikres?
3. Hvad betyder det at have retten til sin egen krop?
4. Hvad er forskellen mellem ligebehandling og ligestilling?
5. Hvorfor er retten til egen krop vigtig?
6. Hvordan tales der om ligebehandling i Grønland?
7. Hvorfor er kønsmæssig ligestilling vigtig i politik?

---

# 4

## NOTER

- 1 FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheder, artikel 2. Kan findes her: <https://humanrights.gl/da/menneske-rettigheder/verdenserklæringen-om-menneskerettigheder>
- 2 En konvention er en international aftale eller traktat, som opstiller en række regler og standarder, som konventionens medlemslande forpligter sig til at efterleve.
- 3 <https://kvinderaadet.dk/>
- 4 Konvention om afskaffelse af alle former for diskrimination mod kvinder, artikel 2. Kan findes her: <https://humanrights.gl/da/udgivelser/fns-konvention-om-afskaffelse-alle-former-diskrimination-mod-kvinder>
- 5 Konvention om afskaffelse af alle former for diskrimination mod kvinder, præambel.
- 6 Konvention om afskaffelse af alle former for diskrimination mod kvinder, præambel.
- 7 Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet, artikel 1.1. Kan findes her: <https://humanrights.gl/da/istanbulkonventionen>
- 8 FN, <https://www.un.org/en/observances/ending-violence-against-women-day>
- 9 KVINFO Køn og Ligestilling, <https://kvinfo.dk/koensbaseret-vold/>
- 10 Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet, artikel 3a.
- 11 Den grønlandske kriminallov, kapitel 18, § 77 før vedtagelsen af Samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse
- 12 Den grønlandske kriminallov, kapitel 18, § 77 efter vedtagelsen af Samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse
- 13 Amnesty International, <https://amnesty.dk/god-nyhed-groenland-indfoerer-samtykkelov/>

